
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מוסר ופילוסופיה בבודהיזם - 24876

תאריך עדכון אחרון 13-09-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע הדתות

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' אביתר שולמן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: eviatar.shulman@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ג 12-13, על-פי תיאום מראש במייל

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הדרך הבודהיסטית מבוססת על שילוב בין מוסר, מדיטציה ופילוסופיה, קשר שלא תמיד מובן לנו באופן אונטואיטיבי. מדוע שהפילוסופיה תסייע לשנות את מצב האדם? כיצד היא קושרה בפעילות מוסרית, ומדוע היא נתמכת ומותנית על-ידה? מה הקשר בין פילוסופיה למדיטציה או בין מוסר למדיטציה - מדוע נדרשת תודעה מוסרית על-מנת לשקוע במדיטציה? קורס זה ניגש להתמודד עם שאלות אלה, לאפיין את החקירה הפילוסופית בבודהיזם, ולראות כיצד היא יכולה להיחשב כפעילות מוסרית ומדיטטיבית. כולם יחד שותפים בתהליך של טיפוח התודעה, והאדם הוא למעשה תודעה היכולה להפוך איכותית, עשירה ועמוקה יותר. אנו ניגש לבחון רעיונות אלה תוך מיקוד במספר מסורות, ועל רק דיונים עדכניים ביותר במחקר מהשנים האחרונות - בחלקו הראשון של הקורס מכיר את הבניית הדרך הבודהיסטית לפי הבודהיזם-המוקדם, נשאל מהי חמלה במסורת זו, מה הקשר בין מוסר לקרמה ולתודעה, ונראה את העדר העצמי כצורה של טיפוח עצמי. נעבור בקצרה דרך חומרים במהאיאנה המוקדמת, בדרך ללימוד סבלני של "הכניסה לדרך הבודהיסטוואה" של שנטידווה ולחומרים מהבודהיזם הטיבטי.

מדובר בקורס לתואר שני, הפתוח לתלמידים מצטיינים מתואר ראשון בעלי עניין מיוחד בדתות הודו, בודהיזם וחקר הדתות.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להבין את ההגיון של המבט הבודהיסטי על העולם, תוך בחינה של תפקיד הפילוסופיה והמוסר בעיצוב התודעה.
2. לפתח עמדה אישית לגבי סוגיות מרכזיות המעסיקות את הפילוסופיה והחברה.
3. לנתח טקסטים מקוריים ומחקריים לעמוק.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: דיון משותף מבוסס על קריאה. סטודנטים יציגו פרזנטציה קצרה אחת על חומר הקריאה במהלך הקורס. תגובה שבועית תכתב במודל.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

תוכנית סדורה תעלה לקראת הסמסטר. בשלב זה נציע -

1. חמלה בבודהיזם המוקדם: "משכני ברהמה" ותפקידם בדרך הבודהיסטית.
2. ההבניה של הדרך הבודהיסטית - כיצד מוסר הופך להיות חוכמה ומדיטציה לפי דרשות התרגול

ההדרגתי.

3. סוגים שונים של מדיטציה בבודהיזם בתוך שבין מוסר לפילוסופיה-חוכמה: דרשות המסמיוטה והמג'הימה ניקאיה.

4. המלך הבודהיסטי ותפקידו בעולם.

5. עצותיו של נאגארג'ונה למלך הבודהיסט ברטנאוולי.

6-9. שנטידווה.

10-11. לאם רים בבודהיזם הטיבטי.

חומר חובה לקריאה:

רשימה מסודרת לפי תוכנית השיעורים תעלה לקראת תחילת הקורס.

השיעור יהיה טקסט מקור לקריאה, ותהיה קריאה דו-שבועית של ספרות משנית הממוקדת בעיקר באתיקה בבודהיזם ובסוגיות נבחרות לגבי הטקסיים שבמוקד הדיון.

השיעורים יכללו פרזנטציות על חומר הקריאה של הסטודנטים (מי שמאוד יבקש להימנע - פטור). קריאה כללית בשיעורים הראשונים ובנקודות נבחרות תילקח מהאסופה הבאה, שיכולה להספיק למעשה לכל הקורס -

Davis, Jake H., and Flanagan, O. (2017). *A Mirror Is for Reflection: Understanding Buddhist Ethics*, OUP.

וכן, מתוך ספרו האחרון של גארפילד -

Garfield, J. (2022). *Buddhist Ethics: A Philosophical Exploration*. OUP

ומספרה של מריה היים -

Heim, M. (2020). *Buddhist Ethics*. Cambridge : Cambridge University Press

קריאה במקביל לעיסוק בנאגארג'ונה וברטנאוולי תהיה מתוך הספר החדש של ראפאל סטפין -

Stepien, R. (2024). *Buddhism Between Religion and Philosophy: Nāgārjuna and the Ethics of Emptiness*. OUP

קריאה במקביל לטקסט של שנטידווה תילקח מספרו החדש של סטפן האריס -

Harris, S. E. (2024). *Buddhist Ethics and the Bodhisattva Path: Śāntideva on Virtue and Well-Being*, Bloomsbury Academic Publishing

וכן מתוך האסופה -

Gold, J., and Duckworth, D. (2019). *Readings of Śāntideva's Guide to Bodhisattva Practice*

New York: Columbia University Press.

ייתכנו דגשים חדשים ביסח לתחומי העניין של הסטודנטים.

חומר לקריאה נוספת:

יהיה חומר לקריאה מעבר לחובה שהוא רשות. לעתים זה יוצג בכיתה כפרזנטציה.

פרזנטציות יגדורו (1) את הנושא הכללי של המאמר והרגע לדיון שהוא עורך. (2) את הטענה המרכזית של המאמר, ו(3) שתי טענות משניות, ו(4) את דעתם המבוססת של המציגים על הטיעון.

מרכיבי הציון הסופי :

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 34 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות
33 %
מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה 33 %

מידע נוסף / הערות:

עבודה מסכמת בהיקף של 4-5 עמודים. יש לכתוב תגובה בפורום לפני כל שיעור על חומר הכתיבה.
במרבית השיעורים יהיו פרזנטציות של סטודנטים על בסיס חומר הקריאה. מי שמתקשב עם פרזנטציה
יזכה להתחשבות, אך הקהל יהיה מפרגן ותומך ועמידה במשימה תהיה חוויה בונה.